

Historia, literatura i teologia Nowego Testamentu

## **Sesja 12: Łukasz**

Przez Dr. Ted Hildebrandt

### **A. Wprowadzenie do Ewangelii Łukasza: Autor i odbiorcy [00:00-2:44]**

#### **A: Połącz AD; 00:00-12:49; Powiązania autorstwa i aktów**

Witamy ponownie, właśnie skończyliśmy czytać Ewangelię Marka i rozmawialiśmy o odpuszczaniu grzechów i uzdrawianiu, Synu Człowieczym i Mesjańskim Sekrecie z Ewangelii Marka. Jan Marek pisze Ewangelię Piotra i konflikt między Janem Markiem a Pawłem.

Chcę przejść do Łukasza. Łukasz będzie nowym tematem, podczas gdy w Ewangelii Mateusza Chrystus jest królem; w Ewangelii Marka Chrystus jest cierpiącym sługą; w Ewangelii Łukasza Chrystus będzie doskonałym człowiekiem. Będzie dużo człowieczeństwa Chrystusa. Więc chcę to jakoś wprowadzić i skupić się na wprowadzeniu do Ewangelii Łukasza i na tym, jak Łukasz przedstawia Chrystusa. Łukasz przedstawia go, jak powiedzieliśmy, jako doskonałego człowieka. W pewnych momentach naszej dyskusji będziemy podkreślać człowieczeństwo Chrystusa, a często mówiłem, że nasza kultura kocha Jezusa jako podrasowanego MLK lub wczesnego Mahatmy Gandhiego lub kogoś takiego. Kochamy Jezusa jako mędrca lub proroka. Problemem Jezusa jest to, że kiedy ktoś mówi, że Jezus jest Bogiem, ludzie wpadają w panikę. Więc zwykle to bóstwo Chrystusa, kiedy rozmawiasz ze Świadcami Jehowy lub kimkolwiek innym, jest problemem, a w naszej kulturze wszyscy kochają Jezusa, słodkiego proroka. To bóstwo, z którym ludzie mają problemy. Więc zazwyczaj podkreślasz to, gdy jesteś w księdze Jana lub zrobiliśmy to, gdy byliśmy w rozdziale 1 Ewangelii Marka z cytatem ze Starego Testamentu, ale Jezus był również człowiekiem. Więc nie powinniśmy naciskać na bóstwo, aby ignorowało człowieczeństwo Chrystusa. Więc, zasadniczo, jak Łukasz przedstawia Chrystusa? W dużej mierze jest on doskonałym człowiekiem.

Czy wiemy, że napisał to Luke? Chcę przejść przez argumentację, że autorem jest Luke. Zazwyczaj robimy to dla autora i odbiorców, te dwie rzeczy pomagają nam w prawidłowym czytaniu książki, autora i odbiorców hermeneutycznie i próbujemy zrozumieć coś, pochodzenie autora i pochodzenie odbiorców. Ponownie naciskam na autora. Większość dzisiaj naciska na odbiorców, do których jest adresowana, ale ja lubię ich obu. Mam dwoje oczu, żeby widzieć; mam autora i mam odbiorców i muszę wiedzieć o nich obu i o interakcji między nimi.

## **B. Fragmenty rozpoczynające się od „my” w Dziejach Apostolskich [2:44-5:00]**

Jak można sugerować, że Łukasz to napisał? Skąd wiemy, że Łukasz to napisał? Więc chciałem po prostu przejść przez dowód tutaj. To pochodzi z tego, co nazywają fragmentami „my” w Dziejach Apostolskich. Teraz, gdybym powiedział to: „Annette i Elliot poszli do sklepu. Pojechali do Newington, żeby zrobić zakupy, a potem poszli do Barnes and Noble i zrobili to i tamto. Potem w końcu wrócili do domu i odebrali mnie i pojechaliśmy do Danvers. Poszliśmy do kina”. Nastąpiła zmiana z „oni” zrobili to i „oni” zrobili tamto na „my” zrobiliśmy to i „my” zrobiliśmy tamto, obejmuje to mnie. To jest to, co mamy w Dziejach Apostolskich. Łukasz jest również autorem Dziejów Apostolskich. Następuje po „oni, oni, oni” i przechodzi na „my”. Na przykład w rozdziale 1, wersecie 3 Dziejów Apostolskich zobacz, co jest powiedziane po Jego cierpieniach: „Jezus ukazał się tym ludziom żywy i dał im wiele przekonujących dowodów, że żyje”. Więc Jezus ożył i ukazał się tym ludziom. Więc kiedy w Łukaszu powiedział, że ożył, a „oni” to dotyczy również jego? Nie, mówi o tych ludziach, nie o mnie. Ukazał się im, nie mnie. „Przez okres czterdziestu dni mówił o królestwie Bożym. Pewnego razu, gdy jadł z „nimi”, dał „im” to polecenie: nie opuszczajcie teraz Jerozolimy”. Czy to oznacza, że Łukasz otrzymał to polecenie? Nie, powiedział „gdy jadł z „nimi”, dał „im” to polecenie: nie opuszczajcie teraz Jerozolimy”.

Więc widzicie, że to jest „oni”, „oni”, „oni”, „oni”, „taka rzecz”. Więc są to tak zwane fragmenty „my”. Więc jest to bardzo interesujące, gdy przechodzisz przez Drugą Podróż Misyjną [2MJ] i wielu używa tego skrótu, gdy dotrzemy do Dziejów Apostolskich, będziemy go używać na dużą skalę. Nazywa się 2MJ, co oznacza Drugą Podróż Misyjną apostoła Pawła.

### **C. Podróże misyjne Pawła [5:00-7:23]**

Pozwólcie mi to podsumować, a to będzie takie grubiańskie i zdaję sobie sprawę, że Pierwsza Podróż Misyjna [1MJ] apostoła Pawła jest z Barnabą i Janem Markiem i uderzają na Cypr i uderzają w Turcję, w środkową dolną część Turcji, więc zasadniczo zaczynają się w Antiochii w Syrii. Wszystkie podróże misyjne zaczynają się w Antiochii. Udają się na Cypr, a następnie do środkowej Turcji. To jest Pierwsza Podróż Misyjna. Podczas Drugiej Podróży Misyjnej [2MJ] Paweł i Syłas wyruszają i jadą do Macedonii, a następnie przez Ateny w Grecji. Więc Druga Podróż Misyjna koncentruje się głównie na północnej części Grecji, przechodząc przez Grecję, a następnie w dół do Koryntu i spędza tam półtora roku. Więc Drugi Misjonarz jest głównie w jednym miejscu - właściwie w dwóch miejscach: Macedonii i Koryncie. Spędza półtora roku na budowaniu namiotów w Koryncie. Druga Podróż Misyjna i to jest około 51 r. n.e. To jest mniej więcej tam Druga podróż misyjna, Korynt prawie dwa lata. Podczas Trzeciej podróży misyjnej [3MJ] spędza trzy lata w Efezie. Efez znajduje się na wybrzeżu Turcji na dalekim zachodzie, na środku, tuż pod środkiem. Efez Trzecia podróż misyjna trzy lata w Efezie i Paweł wraca do Jerozolimy, przywożąc pieniądze dla biednych w Jerozolimie i wpada w kłopoty, trafia do więzienia na dwa lata, a następnie zostaje wysłany do Rzymu. To wtedy dochodzi do katastrofy statku w Księdze Dziejów Apostolskich. Tak więc zasadniczo w przypadku Pawła masz 3 podróże misyjne centralna Turcja dla 1 Koryntu dla 2MJ, a następnie Efez dla 3MJ, a następnie Paweł udaje się do Jerozolimy, zostaje uwięziony na kilka lat i udaje się do Rzymu, gdzie jest sądzony i ostatecznie ścięty

Więc co jest interesujące, w Dziejach Apostolskich, gdy dochodzą do

rozdziału 16, jesteśmy teraz w Drugiej Podróży Misyjnej i zbliża się do północnej części Turcji, przybywa do Macedonii w Drugiej Podróży Misyjnej i znajduje się w miejscu zwanym Troadą. W rozdziale 16, w Dziejach Apostolskich 16:8-11 napisano: „Przeszli więc przez Miazję i zeszli do Troady. W nocy Paweł miał widzenie. Jakiś człowiek, Macedończyk, prosił go, aby przybył do Macedonii i pomógł nam. Miał więc wyruszyć z Turcji do Macedonii, która jest północną częścią Grecji.

#### **D. Fragmenty „my” w podróżach misyjnych [7:23-12:49]**

„Przybądźcie do Macedonii i pomóżcie nam”. Po tym, jak Paweł miał wizję, my... – i teraz zaczyna się to po raz pierwszy. „Natychmiast przygotowaliśmy się do wyruszenia z Troady do Macedonii. Wypłynęliśmy na morze. Skąd więc pochodził Łukasz? Łukasz pochodził z Troady. „My” jest podniesione, więc dostaniemy to, my, my, my całą drogę do domu i Troada „my” jest podniesione i idą z Pawłem, a potem do Macedonii „my” aż do Filipi. Teraz znamy Filipi, ponieważ pamiętamy Filipa Macedońskiego. Czy pamiętasz, że ojcem Aleksandra był Filip Macedoński, Filipi zostało nazwane na cześć Filipa, ojca Aleksandra. Ale dzieje się tak, że Paweł zostaje wrzucony do więzienia, strażnik więzienny z Filipi próbuje popełnić samobójstwo. Paweł wychodzi z więzienia, Paweł i Syłas śpiewają w więzieniu, pamiętasz historie z Dziejów Apostolskich rozdział 16 i Lidia, sprzedawczyni purpury, jest tam, ale Łukasz najwyraźniej zostaje w Filipi. Więc dzieje się tak, że „oni” są podniesione później i kiedy Paweł opuszcza Filipi, nagle zmienia się z powrotem na „oni”. Tak więc, najwyraźniej Łukasz udał się z Troady do Filipi w Macedonii i pozostał w Filipi. Następnie Paweł kontynuował podróż do Koryntu i to wszystko są fragmenty „oni”, „oni” i „oni”. Tak więc, najwyraźniej został tam, a co jest naprawdę interesujące, to Trzecia Podróż Misyjna apostoła Pawła, teraz to jest kilka lat później, to co dostajesz, to „my” zaczyna się, gdy Paweł dociera do Filipi podczas Trzeciej Podróży Misyjnej. Przyjeżdża, aby zebrać pieniądze,

najwyraźniej od Macedończyków; najwyraźniej Macedończycy mieli pieniądze, ale on przybywa, aby zebrać pieniądze dla biednych ludzi z Jerozolimy. W Jerozolimie panował głód, więc Paweł tam jedzie. Kiedy dociera do Filipi, zgadnij, co się dzieje? Narracja zaczyna się od nowa i nagle znów pojawia się „my”. To pokazuje, że Łukasz dołączył do nich ponownie w rozdziale 17, wersecie 1. Trzecia osoba [oni] ustępuje miejsca pierwszej osobie [my], teraz Łukasz najwyraźniej dołącza ponownie do Pawła podczas Trzeciej Podróży Misyjnej. Teraz „my” zaczyna się od nowa, a następnie w rozdziale 20 wersecie 5, kiedy Paweł wraca do – rozdział 20 wersecie 5 „my” zaczyna się od nowa, a Paweł wraca do Jerozolimy z pieniędzmi dla biednych. „My” sięga aż do domu, do Jerozolimy. Następnie Łukasz najwyraźniej, ponieważ Paweł ma trafić do więzienia, udaje się do Jerozolimy, wpada w kłopoty w rejonie świątyni i wrzucają go do więzienia na dwa lata, a podczas gdy on jest w więzieniu przez dwa lata, Łukasz jest w Jerozolimie i Izraelu.

Łukasz będzie z Pawłem w Cezarei na wybrzeżu przez jakiś czas i tam w Jerozolimie i odwoła się do Cezara. Następnie, po tym jak Paweł trafi do więzienia na kilka lat pod rządami Feliksa, a następnie Festusa, Agryppa spróbuje odesłać go z powrotem do Jerozolimy, a Paweł zdaje sobie sprawę, że jeśli wróci do Jerozolimy, zostanie zabity. Więc Paweł mówi: „Odwołuję się do Cezara”. Jest obywatelem rzymskim, więc może odwołać się do Cezara. Odwołuje się do Cezara z Cezarei, aby nie musieć wracać do Jerozolimy, aby zostać zabitym, więc dzieje się tak, że piszą listy i Paweł wsadzają go na statek do Rzymu. Łukasz najwyraźniej wyrusza w tę podróż i to my, my, my aż do Rzymu. To nie jest podróż misyjna, ale on jedzie do Rzymu, w rzeczywistości rozbijają się na wyspie Malcie, sądzę, że jest poniżej Włoch. Tam rozbijają statek, a Dzieje Apostolskie rozdział 27 to jeden z najlepszych opisów katastrofy statku ze starożytnego świata. Łukasz jest tam i opisuje to bardzo szczegółowo, a to jest cała narracja my, my, my w Dziejach Apostolskich rozdział 27.

Więc wiemy, że możemy wyeliminować, kto to jest, używamy wtedy

procedury eliminacji i nie chcę wchodzić we wszystkie szczegóły, ale zasadniczo kto jest z Pawłem tylko od Troady do Filipi w Drugiej Podróży Misyjnej, z Filipi z powrotem do Jerozolimy w Trzeciej Podróży Misyjnej i kto jest z Pawłem na rozbiciu statku do Rzymu. Prowadzi do Rzymu, a następnie kto jest z Pawłem w Rzymie? To Łukasz. Więc możesz poprzez eliminację odkryć, że to oczywiście nie jest Jan Marek, ponieważ zrezygnował z Pierwszej Podróży Misyjnej i nigdy nie dotarł do drugiej i przechodzisz przez wszystkich tych ludzi, to nie może być Barnaba, ponieważ go tam nie było. To nie może być Sylas, który nie był w podróży do Rzymu. Przechodzisz przez osobę po osobie i jest tylko jedna osoba, która była z Pawłem przez cały ten czas i jest to Łukasz. Tak więc docieramy do Łukasza.

Teraz , Łukasz, nawiasem mówiąc, powinniśmy powiedzieć, że napisał on Księgę Łukasza, która jest ogromna. Właśnie przeczytaliśmy Księgę Marka, właśnie omówiliśmy Księgę Marka na zajęciach. Łukasz ma ponad 1100 wersów. Księga Dziejów Apostolskich ma również 28 rozdziałów i jest jedną z najdłuższych ksiąg Biblii, przynajmniej w Nowym Testamencie. Ewangelia Mateusza ma 28 rozdziałów. Dzieje Apostolskie mają 28 rozdziałów. Więc te Ewangelie Łukasza i Dzieje Apostolskie są jak para ksiąg, które idą razem nie jak trylogia, ale jak duo-logia i tak mamy w Ewangelii Łukasza o historiach Jezusa i Dziejach Apostolskich, historiach Kościoła. Więc te dwie księgi stanowią 28% Nowego Testamentu. Więc Łukasz pisze między Łukaszem a Dziejami Apostolskimi, pisze 28% Nowego Testamentu i to jest duża sprawa, która stanowi ogromną część Nowego Testamentu.

### **Tłó F. Luke'a – Lekarz [12:49-16:34]**

#### **B: Połącz FG; 12:49-21:15; Doktor Łukasz poganin**

Teraz tło Łukasza: pytanie o Łukasza brzmi, czy Łukasz był lekarzem i mamy kilka interesujących rzeczy w kontekście pokazywania Łukasza jako lekarza. Ten facet o nazwisku Hobart pod koniec lat 1900 próbował udowodnić, że

był lekarzem na podstawie swojego słownictwa. Więc zauważa takie rzeczy, że w starożytnym świecie zasadniczo istniały dwa sposoby odwoływania się do gorączki. Była niska gorączka i wysoka gorączka i jest bardzo interesujące, że Łukasz rozdział 4 werset 38 mówi, że teściowa Piotra miała wysoką gorączkę. Więc „wysoka” gorączka to opis lekarza, tak lekarz opisałby to w tamtych czasach. Łukasz rozdział 5 werset 12, mężczyźni byli pełni trądu, nie mówi, że jest trędowaty, opisuje trąd jako lekarz, opisuje choroby, więc „mężczyźni byli pełni trądu”. Więc Hobart i inni próbowali zasugerować, że sposób, w jaki Łukasz opisuje chore osoby, jest sposobem, w jaki opisałby to lekarz i możliwe, że jest w tym trochę prawdy. Nie naciskałbym jednak, mówi, że słownictwo Luke'a jest bardzo rozwinięte, ma 800 tego, co nazywają *hapax legomena*, co oznacza, że występują tylko raz w Nowym Testamencie, co oznacza, że jego słownictwo jest bardzo rozwinięte. Jeśli kiedykolwiek widziałeś lekarzy, lekarze mają bardzo rozwinięte słownictwo, szczególnie łacińskie słowa, wiedzą, jakie leki należy podać. Moja córka teraz pokazuje mi, że ma urządzenie przenośne, które można po prostu wpisać, a ono podaje nazwy tych długich słów oznaczających leki. Można je po prostu kliknąć, a ono wysyła je do CVS. I tak nie trzeba już zapamiętywać tych nazw ani ich mylić, ani tego typu rzeczy. Luke wydaje się mieć rozwinięte słownictwo.

To było interesujące, że studiowali Józefa, który również miał bogate słownictwo i również używał wielu terminów medycznych do opisywania rzeczy, ale Józef był historykiem. Więc to, że ktoś ma rozwinięte słownictwo i używa pewnych terminów medycznych, nie oznacza, że jest lekarzem. Więc Józef był historykiem, nie był lekarzem. Łukasz jednak wydaje się być lekarzem, ale nie można tego udowodnić wyłącznie na podstawie samego słownictwa i to jest argument języka medycznego. Nie przywiązywałbym do tego zbyt dużej wagi. Wiele osób może używać terminów medycznych do odnoszenia się do rzeczy, więc nie waż tego argumentu zbyt mocno. Józef, jak wspomnieliśmy, nie wiem, 40 do 100 n.e. to przybliżona liczba, ale w dużej mierze tuż po Jezusie, ale w

pewnym sensie w epoce, w której Jan i uczniowie pisali Nowy Testament. Józef jest żydowskim historykiem piszącym *Starożytność Żydów* i inne dokumenty są naprawdę bardzo interesujące z tego okresu.

Oto dla mnie ważny fragment Kolosan 4:14, Paweł nazywa go „Łukaszem, umiłowanym lekarzem”. Nie wiem wiele o lekarzach w starożytnym świecie, ale widziałem narzędzia lekarskie, które były używane wcześniej w Ameryce, wszystko, co mówię, to że dzisiejsi lekarze to bardzo, bardzo, inne narzędzia, bardzo inne procedury niż lekarze w tamtych czasach. Więc nie wiem, jak wyglądało szkolenie lekarzy w tamtych czasach, ale na pewno nie chciałbym być operowany przez lekarzy w tamtych czasach. Jak widać, Paweł był cały czas bity, Paweł był kamienowany do tego stopnia, że umarł, ale posiadanie lekarza byłoby bardzo, bardzo pomocne. To trochę tak, jakbyś chciał założyć firmę, potrzebował księgowego, jeśli miałbyś być misjonarzem i miałbyś być cały czas bity, miło jest mieć lekarza, który podróżuje z tobą, więc Łukasz jest nazywany „umiłowanym lekarzem” przez Pawła w Kolosan 4:14.

### **G. Łukasz: Poganin czy Żyd? [16:34-21:15]**

Ciekawe jest również to, że wydaje się być poganinem. Wydaje się, że nie jest Żydem i jest wiele rzeczy, które na to wskazują, chcemy pokrótce przyjrzeć się niektórym z nich. Wydaje się, że Łukasz nie jest Żydem? Jezus nigdy nie mówi po aramejsku w Księdze Łukasza. Jezus nie mówi po aramejsku. Niektóre z rzeczy, które zostały użyte, mówiąc, że Jezus powiedziałby *talitha koum* „dziewczyno, wyjdź” lub *eloi eloi lama sabacthani*, tego typu rzeczy, które Jezus powiedział po aramejsku, nie znajdują się w ustach Jezusa. Więc jeśli jest obywatelem rzymskim z Troady, ma grecko-rzymskie pochodzenie, prawdopodobnie nie jest Żydem. Więc nie mówi po aramejsku i przyswaja takie rzeczy, chociaż był w Izraelu przez dwa lata, a facet, który jest mądry, dajesz mu dwa lata, osoba w obcym kraju, podejrzewam, że nauczy się trochę aramejskiego. Nawet ja nauczyłem się trochę arabskiego, kiedy chodziliśmy do kościoła przez rok poza Betlejem, więc przyswajasz rzeczy. Był tam przez dwa lata, więc prawdopodobnie mógł. W



książce pominięto również hebrajskie imiona, nie ma tam żadnych odniesień do „Szatana”. Nie wspomniano o Getsemani ani o „hosannas”. Czy pamiętasz, jak Jezus wjechał na osiołku do Jerozolimy i wszyscy mówili „hosanna”. Ale to wszystko są aramejskie frazy i nie ma ich w Ewangelii Łukasza. Więc znowu, nie to są tylko małe wskaźniki, ale nie dowodzą aż tak wiele, tylko małe wskaźniki, że nie jest rodowitym Żydem.

On jest zgrupowany z poganami, gdy Paweł wymienia swoich kumpli w Kolosan rozdział 4 werset 10, Łukasz jest zgrupowany z poganami, nie Żydami. Więc wydaje się, że znowu jest to zgrupowanie pogan, co nie jest mocne.

To jest jeden z najsilniejszych argumentów dla mnie, w Dziejach Apostolskich 1:19 Judasz wychodzi, wiesz się i odrzuca pieniądze arcykapłanowi, a arcykapłan kupuje pole zwane Aceldama i jest napisane: „Aceldama, co oznacza pole krwi w ich języku”. Teraz, gdy Łukasz mówi w Dziejach Apostolskich „w ich języku”, oznacza to, że nie mówi tym językiem. „Ich język” nie jest jego językiem. Jego językiem prawdopodobnie będzie grecki i łaciński, a nie aramejski. Więc w „ich języku” odnosi się do tego. Więc będzie poganinem, a nie z Izraela.

On również wyjaśnia lokalizację, więc w rozdziale 1 werset 26, jeśli jesteś Żydem, to byłoby tak, jakbyś powiedział, że jesteś Amerykaninem i jeśli ktoś powie LA, wiesz, gdzie jest LA, wiesz, gdzie jest Las Vegas, wiesz, gdzie jest Dallas, wiesz, gdzie jest Miami, Nowy Jork, Boston, Wodospad Niagara, znasz główne miejsca w Ameryce, takie jak Minneapolis lub Chicago, tego typu rzeczy. To są po prostu powszechne dla każdego w Ameryce. Tutaj, jeśli jesteś z innego kraju, możesz nie znać miast lub miejsc, możesz znać jedno lub dwa, a następnie skupiasz się tylko na tych jednym lub dwóch miejscach, ale ciekawe jest, że w rozdziale 1 werset 26 w Księdze Łukasza 1:26 „w szóstym miesiącu Bóg wysłał anioła Gabriela do Nazaretu, miasta w Galilei”. Teraz dodaje to miasto w Galilei. Każdy Żyd wiedziałby, że Nazaret jest w Galilei, więc jeśli piszesz do Żydów i on sam cię usłyszał, nie umieściłby w wyjaśnieniu „miasta w Galilei”, więc wyjaśnia

lokalizację. Jeśli jesteś tubylcem, nie zrobiłbyś tego cytaty ze Starego Testamentu księga Mateusza ma czterdzieści cytatów plus wszelkiego rodzaju wpływy w księdze Mateusza Starego Testamentu rzeczy takie jak: „Napisano” lub „słyszeliście, że powiedziano w dawnych czasach”. Łukasz usuwa to wszystko. Ma teraz bardzo mało cytatów ze Starego Testamentu i przeważnie, gdy pojawiają się cytaty ze Starego Testamentu, pochodzą one z ust Jezusa. Rozdział 4 werset 4, rozdział 4 werset 8, rozdział 4 werset 12 głównie z ust Jezusa, wtedy otrzymujesz cytaty ze Starego Testamentu.

Więc mamy Łukasza jako poganina, Łukasz nie pochodzi z Izraela, prawdopodobnie pochodzi z północno-zachodniej Turcji w pobliżu Troady, gdzie znajduje się Troja. Słyszałeś o Troi z Iliady i Odysei. Troada znajduje się w tym regionie w północno-zachodniej Turcji.

## **H. Czy Ewangelia Łukasza i Dzieje Apostolskie są ze sobą powiązane? [21:15-27:17]**

### **C: Połącz H; 21:15-27:17; Łukasza i Dzieje Apostolskie**

A teraz, czy Dzieje Apostolskie i Łukasza są ze sobą powiązane? Chcę zasadniczo nad tym popracować. Dzieje Apostolskie i Łukasza są ze sobą powiązane, a to są naprawdę bardzo ważne wersety, do których zamierzam wrócić, ale pozwólcie mi przeczytać Łukasza 1:1-4. Kto jest odbiorcą? Łukasz jest lekarzem poganinem, najwyraźniej bardzo dobrze wykształconym, składnia, słownictwo i gramatyka Łukasza są bardzo wyrafinowane. Zauważyłem 800 słów *hapax legomena*, które są używane jeden raz w Nowym Testamencie, bardzo rzadkie słowa są używane w księdze Łukasza i Dziejach Apostolskich. Więc Łukasz jest bardzo wyrafinowaną osobą pod względem stylu pisania. Łukasza rozdział 1 wersety 1-4 mówią: „Wielu podjęło się sporządzenia opisu tego, co się wśród nas wypełniło, tak jak nam to przekazali ci, którzy byli pierwszymi naocznymi świadkami i sługami słowa. Dlatego ja sam, zbadawszy wszystko od

początku, uznałem za słuszne i napisać ci, najdostojniejszy Teofilu, po kolei, abyś poznał pewność tego, czego cię nauczono”. Więc to, co masz, to Łukasz, tak, lekarz, poganin z północnej Turcji. Jeden z ojców Kościoła powiedział, że pochodził z Antiochii w Syrii, nieważne, ale jest poganinem z tych terytoriów, który jest naszym autorem. A teraz do kogo pisze? Właściwie wymienia, do kogo pisze i nazywa tego adresata najdostojniejszym Teofilem. Teraz, co jest interesujące, jeśli przejdiesz do Dziejów Apostolskich, rozdział pierwszy. Teraz pozwól mi zrobić coś, skoro już tu jestem, kiedy mówi, „najdostojniejszy Teofilu”, czy widzisz, że nadaje to tej osobie status. Więc wiele osób uwierzy, że ten Teofil jest osobą o statusie. Pozwólcie, że położę karty na stole, wiele osób uważa, a wielu innych wierzy, że Łukasz pisze do najwspanialszego Teofila, ponieważ gdzie jest tym razem Paweł? Paweł jest w więzieniu? Jest w więzieniu w Rzymie, złożył apelację do Rzymu na dworze Cezara i zasadniczo to, co się dzieje, to to, że Łukasz pisze do najwspanialszego Teofila, aby opowiedzieć najwspanialszemu Teofilowi przede wszystkim o Jezusie i wszystkim, co się tam wydarzyło, i dlatego Dzieje Apostolskie, po rozdziale 12 lub 13, tak wiele mówią o Pawle. Więc to, co masz, to Łukasz pisze te dwie księgi opowiadające o Jezusie i opowiadające o Pawle, aby najwspanialszy Teofil mógł rzucić trochę ciężaru i wyciągnąć Pawła z więzienia. I tak możliwe, że te dwie księgi zostały napisane, aby pomóc Pawłowi wyjść z więzienia, aby nie został zabity i stracony. Myślę, że pisze do najwspanialszego Teofila, kogoś, kto może rzucić trochę ciężaru w kwestii sądu.

Teraz, w inny sposób, w jaki można zrozumieć najwspanialszego Teofila, jeśli rozbijesz to słowo, zobaczysz, że to słowo ma teologię *Theo*, *Theo* oznacza Boga. *Philus* oznacza, jak miłość Filadelfii, *philew* oznacza miłość, jak miłość braterska Filadelfia. *Philew* oznacza miłość *adelphos* oznacza braterski. Filadelfia to miasto „miłości braterskiej” lub przynajmniej tak było. Teofil, miłośnik Boga, więc niektórzy ludzie myślą, że to rodzaj przydomka, miłośnik Boga najwspanialszy miłośnik Boga. Opisuje charakter ludzi, do których pisze, są

miłośnikami Boga. Nie sądzę, żeby to była prawda. Myślę, że najwspanialszy Teofil to tytuł osoby, do której pisze. Jest kimś o statusie. Łukasz próbuje przedstawić Chrystusa i powiedzieć, kim był Paweł, mówiąc: „teraz, gdy masz fakty, możesz pójść na dwór Cezara i pomóc Pawłowi wydostać się z więzienia”, 28% Nowego Testamentu — o rany, zaczynamy, oto werset, który właśnie przeczytałem. Łukasza, rozdział 1: „Wielu podjęło się sporządzenia opisu rzeczy, które się spełniły wśród nas, tak jak zostały nam przekazane. Jak widzisz, nie jest on tutaj bezpośrednim ani naocznym świadkiem”. Najwspanialszy Teofilu, teraz punkt, w którym poruszam ten temat: „abyś wiedział o prawdziwości rzeczy, których cię nauczono”. Chodzi o porównanie tego z Dziejami Apostolskimi, rozdział 1. W Dziejach Apostolskich, rozdział 1, werset 1, mówi: „W mojej poprzedniej księdze” i wymienia, że ma wyjętą poprzednią księgę: „W mojej poprzedniej księdze Teofil identyfikuje tę samą osobę Teofila, o której wspomniał w Ewangelii Łukasza. Tak więc Teofil jest wspomniany na początku Ewangelii Łukasza, a Teofil jest wspomniany na początku Dziejów Apostolskich. W Dziejach Apostolskich jest powiedziane: „w mojej poprzedniej księdze”, więc to jest — to odnosi się do Ewangelii Łukasza. Więc masz to połączenie między Księgą Łukasza a Dziejami Apostolskimi, obie napisane do najwspanialszego Teofila przez Łukasza, rozdział 1 i Dzieje Apostolskie, rozdział 1.

Więc te dwie księgi są tam połączone. Teraz, poprzednia księga, o której mówiliśmy, przechodziła tam i z powrotem i to nie jest anonimowa osoba, która napisała księgę Łukasza, ludzie wiedzą, że pisze do najwspanialszego Teofila i wiedzą, kim on jest. Wydaje mi się, że to nie jest, również odbiorca wiedział, kim jest „ja”, odbiorca, Teofil, wiedział, kim jest „ja”. Powiedzieliśmy, że słownictwo i styl, bardzo, bardzo rozwinięte słownictwo, styl składniowo był bardzo wyrafinowanym pisarzem.

## **I. Jakie prawo ma Łukasz do napisania Ewangelii? [27:17-29:49]**

**D: Połącz IL; 27:17-40:23; Źródła Łukasza**

A teraz, oto pytanie, które chcę zadać w kontekście tego Łukasza 1:1-4. Łukasz jest więc poganinem; nie jest Żydem, nie jest apostołem. Więc na jakiej podstawie Łukasz pisze ewangelię w Dziejach Apostolskich? Na jakiej podstawie Łukasz to robi? Widzieliśmy we wczesnym kościele, że Mateusz jest apostołem, Marek pisze, ale Marek pisze ewangelię Piotra pod autorytetem Piotra. Księga Jana jest przedmiotem pewnej debaty na temat tego, kto napisał Jana, ale prawdopodobnie Jan, syn Zebedeusza, znowu apostoł, umiłowany uczeń Jezusa. Więc masz Pawła piszącego większość Nowego Testamentu, Jakuba, brata Jezusa, Judę, brata Jezusa, a Jana piszącego Księgę Objawienia. Więc masz apostoła lub kogoś spokrewnionego z apostołem. Więc skąd Łukasz bierze inspirację i jak zaczyna pisać? Łukasz nigdy nie spotkał Jezusa. Łukasz, najwyraźniej staje się chrześcijaninem podczas Drugiej Podróży Misyjnej Pawła [2MJ], mówimy o 51 r. n.e., czyli około 20 lat po śmierci Jezusa. Łukasz staje się chrześcijaninem, nigdy nie spotkał Jezusa, nie znał Jezusa, więc Łukasz otrzymuje swój materiał z drugiej ręki. Na jakiej podstawie Łukasz pisze wyłącznie na podstawie Ducha Świętego? Jeśli Łukasz nie był Żydem, nie był uczniem i nie był naocznym świadkiem, nie był naocznym świadkiem, który widział Jezusa, jak może napisać ewangelię? Jak może napisać ewangelię, skoro nie był tam osobiście i nie był znany? Więc chcę popracować nad tą koncepcją tego, co oznacza być zainspirowanym dla kogoś, kto nie był naocznym świadkiem, jak Mateusz był naocznym świadkiem i widział te rzeczy, więc mógł je potwierdzić i je poznać. Łukasz mógł je potwierdzić poprzez badania historyczne, więc jaki jest związek inspiracji? Oto pytanie: jaki jest związek inspiracji? Całe Pismo jest natchnione przez Boga, 2 Tymoteusza 3:16 święci ludzie Boży mówili, ponieważ byli poruszeni Duchem Bożym, nie sami z siebie, 2 Piotra 1:21. Tak więc całe Pismo jest natchnione przez Boga. Co wspólnego ma natchnienie z badaniami historycznymi? Łukasz wydaje się być historykiem Nowego Testamentu i wydaje się, że prowadzi badania historyczne. Jaki jest związek natchnienia, Bożego oddechu Pisma z badaniami historycznymi

Pisma? Więc chcemy to przejrzeć.

### **J. Proces inspiracji dla Łukasza: FRASES [29:49-34:00]**

Łukasz 1:1-4 daje nam najlepszy opis w całej Biblii, ale najlepszy w Nowym Testamencie opis tego, jak on faktycznie doszedł do materiału, więc jest to naprawdę ważne pod kątem wglądu w to, jak ci ludzie piszą te rzeczy i chcę użyć tego akrostychu tutaj Używam również tych akrostychów, żebym mógł zapamiętać rzeczy FRAZY „frazy” pisane tam przez F Chcę po prostu przepracować to w świetle Łukasza 1:1-4. Po pierwsze, wiemy od samego początku, że Łukasz mówi, że nie był naocznym świadkiem. Łukasz mówi „wielu podjęło się sporządzenia sprawozdania z rzeczy, które się spełniły wśród nas, tak jak zostały nam przekazane przez tych, którzy działają od pierwszego naocznego świadka. On sam nie był naocznym świadkiem, więc po pierwsze, nie są to informacje z pierwszej ręki. Łukasz korzysta ze źródeł, to nie są informacje z pierwszej ręki, nie znał Jezusa, nie widział Jezusa. Nie wiedział, że to nie jest z pierwszej ręki. Ten materiał został mu przekazany od tych, którzy byli naocznymi świadkami, więc po pierwsze, nie był świadkiem z pierwszej ręki. Więc to jest nasze „F”, tam prowadzi badania. Łukasz prowadzi badania. Ten materiał to jego badania historyczne, dlatego ludzie nazywają go doktorem, wydaje się, że prowadzi również badania historyczne. Wróćmy do różnych źródeł. Ale mówi, że otrzymał informacje od tych, którzy byli , informacje „zostały nam przekazane”, więc jest w linii tradycji. Ktoś przekazuje informacje, nie był naocznym świadkiem. Prowadzi badania i składa je razem, a następnie mówi, że dostępnych było wiele relacji, a Łukasz mówi, że to płaskie „wielu podjęło się sporządzenia rachunku”. Jest świadomy wielu rachunków.

To jest ciekawe, prawda? Łukasz jest z Pawłem w Rzymie, pamiętajcie „wszyscy mnie opuścili; Łukasz jest ze mną. Weź Marka i przyprowadź go ze sobą”. Łukasz był więc z Pawłem w Rzymie, pamiętajcie o rozbiciu statku i udaje się do Rzymu z Pawłem. Jan Marek jest również w Rzymie z Piotrem, a mówimy

o 65, 64 roku n.e. w tym okresie. Więc Paweł i Łukasz są tam, a Jan Marek i Piotr są tam. Więc jest bardzo możliwe, Łukasz mówi tutaj „wielu podjęło się”. Pozwól mi to przeczytać jeszcze raz. „Wielu podjęło się sporządzenia opisu rzeczy, które się spełniły pośród nas”. Łukasz jest świadomy innych dokumentów o Jezusie. Więc jest świadomy innych relacji, więc czy jest możliwe, że czerpie ze źródeł od Marka, Piotra, od innych?

Więc teraz i wtedy mówi: „Wielu podjęło się sporządzenia sprawozdania o rzeczach wśród nas, tak jak nam je przekazali ci, którzy byli od pierwszych naocznych świadków sługami słowa. Dlatego, gdy starannie zbadałem (to jest badanie) wszystko od początku, uznałem za słuszne, abym spisał ci uporządkowane sprawozdanie, najdostojniejszy Teofilu”. Więc zasadniczo Łukasz mówi: „Tak, inni ludzie”, powiedział, „przejrzałem i próbowałem uporządkować informacje i zamierzam napisać ci uporządkowane sprawozdanie, najdostojniejszy Teofilu”. I tak jest całkiem fajnie widzieć Łukasza mówiącego: „Organizuję to i, „możesz zobaczyć, że Łukasz myśli o tym, jak pisze. Nie tylko zapisuje i odpisuje to. Powiedział: „Nie, zamierzam umieścić rzeczy — jest wiele sprawozdań. Mam wiele źródeł”. i możesz ich zobaczyć w dawnych czasach, ustawiających karty 3x5. On napisze pracę i przegląda i organizuje swój materiał. Dzisiaj użylibyśmy MS OneNote lub czegoś takiego, gdzie można uporządkować notatki przed napisaniem pracy, wszystko jest zorganizowane, więc on napisze systematycznie uporządkowany opis, to jest jego cel.

### **K. Relacje naocznych świadków [34:00-36:51]**

Luke jest bardzo świadomy obecności naocznych świadków. Powiedział, że otrzymałem materiał, który został mi przekazany od tych, którzy byli naocznymi świadkami, to jest cecha prawdziwego historyka; bierze rzeczy od naocznych świadków.

Czy możliwe jest, że naoczni świadkowie mogą mieć rozbieżne zapisy tej samej historii? Jest taka historia, myślę, próbuję sobie przypomnieć, kto to

powiedział, ale jest taka historia o kobiecie, która była na poboczu drogi i została zasadniczo potrącona przez autobus, to jest relacja naocznego świadka i będzie dwóch naocznych świadków, będzie dwóch naocznych świadków. Innymi słowy, pytam, czy dwie relacje naocznych świadków mogą się ze sobą nie zgadzać? Jest kobieta stojąca na poboczu drogi, to jest jeden naoczny świadek, pierwszy naoczny świadek: kobieta stojąca na poboczu drogi, autobus ją uderza, została ranna, ale nie śmiertelnie i zabrana do szpitala, została potrącona przez autobus, ranna, nie zabita, i zabrana do szpitala, to jest pierwszy naoczny świadek. Drugi naoczny świadek: kobieta została uderzona, wyrzucona z samochodu i zginęła na miejscu. Dwóch naocznych świadków składa dwa bardzo różne raporty. Co naprawdę wydarzyło się w tej historii? Jeden mówi, że została uderzona i zginęła na miejscu, drugi mówi, że została uderzona, ale nie zginęła na miejscu i została zabrana do szpitala. Cóż, prawdziwa historia wydarzyła się tak, że kobieta stała czekając na autobus, autobus ją uderzył, była ciężko ranna, a dobry Samarytanin zabrał ją swoim samochodem i wiozł do szpitala, gdy jego samochód został uderzony, a ona została wyrzucona z samochodu i zginęła na miejscu. Widzicie więc tutaj dwie bardzo rozbieżne historie, a jednak bardzo różne relacje naocznych świadków. Łukasz był dobrym historykiem, znał relacje naocznych świadków, a to cecha dobrego historyka. Spróbuj wrócić do relacji naocznych świadków, nawet jeśli relacje są sprzeczne, on je połączy i spróbuje uzyskać cały obraz. Więc jest bardzo świadomy, czy jego źródła były naocznymi świadkami. Sam nie jest naocznym świadkiem, ale przyznaje to z góry. T, jest tam trochę szczerości. Korzysta ze źródeł z wielu innych relacji, więc będzie korzystał ze źródeł, a my możemy szukać różnych źródeł.

#### **L. Skąd Łukasz czerpał informacje? Paweł, Syłas, Marek [36:51-40:23]**

Właściwie, to właśnie chciałbym zrobić dalej, czyli przyjrzeć się niektórym źródłom. Jakiego rodzaju źródeł? Nigdy nie spotkał Jezusa, więc skąd czerpie informacje? Możliwe, że wiedział o Marku. Wiele osób powiedziałoby, że



Marek został napisany jako pierwszy, a Mateusz i Łukasz czerpią, nawiasem mówiąc, czy byłoby to inne skojarzenie? Gdyby Mateusz korzystał z Marka, a Mateusz był tam z Jezusem przez większość czasu, wiedziałby z pierwszej ręki i byłby w stanie uwarunkować część źródła Marka. Powiedziałby to, co chciał powiedzieć w Księdze Mateusza. Łukasz z kolei tam nie był, więc używa Marka w inny sposób niż zrobiłby to Mateusz. Ale korzysta ze źródeł.

Skąd Łukasz czerpał informacje? Nie znał Jezusa z pierwszej ręki, ale znał Pawła, który był apostołem. Paweł, pamiętasz, na drodze do Damaszku spotkał Jezusa, więc Jezus przychodzi i spotyka Pawła, powala go, a Paweł zna Jezusa i pisze. Właściwie napisał wiele Nowego Testamentu, listy takie jak Rzymian, Koryntian, Galatów, Efezjan, Filipian, Kolosan itd. Syłas znał Jezusa i był w tej pierwotnej wspólnoty w Jerozolimie. Więc Paweł i Syłas podróżowali w Drugiej Podróży Misyjnej, a Syłas musiał tam być. Łukasz znał Sylasa, a Syłas opowiadał historie o Jezusie. Syłas wiedział takie rzeczy. Teraz, podczas Drugiej Podróży Misyjnej i Trzeciej Podróży Misyjnej, która nie jest tutaj wymieniona, ale Paweł, podróżuje z Pawłem, Syłasem i innymi. Następnie udaje się do Izraela na dwa lata i prawdopodobnie wtedy Łukasz przeprowadził wiele badań do książki, gdy był w Jerozolimie i Izraelu przez dwa lata. Paweł będzie w więzieniu, a co zrobisz, kiedy twój kumpel będzie w więzieniu, nie będziesz mógł go odwiedzać codziennie w więzieniu, co zrobisz? Po prostu będziesz się kręcić, więc podejrzewam, że wtedy przeprowadził wiele badań. Jest w Izraelu, więc może pojechać do Jerozolimy, może pojechać do Galilei, może pojechać w różne miejsca, uczyć się i prowadzić badania i ma na to dwa lata. Paweł siedzi w więzieniu i niewiele się tam dzieje i tego typu rzeczy, więc jest dwa lata w Izraelu, co daje mu dostęp do niektórych ludzi Piotr i Marek, wspominaliśmy o tym wcześniej, są w Rzymie w tym samym czasie i 2 Tymoteusza 4:11, otrzymujemy stwierdzenie, przeczytajmy to 2 Tymoteusza 4:11. Paweł jest również w Rzymie, więc masz Piotra, Marka i Pawła w Rzymie. Łukasz też tam jest 2 Tymoteusza rozdział 4 „Łukasz jest ze mną. Weź Marka i przyprowadź go ze sobą, bo jest mi pomocny w mojej posłudze. Kiedy

przyjdiesz, przynieś mój płaszcz, zostawiłem go u Karpusa w Troadzie i moje zwoje, zwłaszcza pergaminy. Nie miałeś iPada, więc miał pergaminy i zwoje, o które prosił. Paweł w 2 Tymoteusza stanął w obliczu własnej śmierci. Mówi: „Łukasz jest ze mną”, co mam na myśli, Łukasz jest w Rzymie, podobnie jak Piotr i Marek tuż przed tym czasem Piotr i Marek w rzeczywistości Piotr umiera przed Pawłem. Paweł jest w więzieniu w Rzymie i większość ludzi myśli, że wydostał się na chwilę, prawdopodobnie udając się do Hiszpanii. Ale okres wolności, a potem wraca i Paweł umiera prawdopodobnie około 68 r. n.e., a Piotr umarłby przed 65 r. n.e. Więc trochę przed Pawłem.

### **M. Luke przeprowadza wywiad z Mary [40:23-46:21]**

#### **E: Połącz MN; 40:23-51:33; Maryja jako źródła dla Łukasza, data**

To jest coś, nad czym chciałem się trochę zatrzymać, Mary. Jeśli Marek pisze Ewangelię Piotra, jeśli Marek pisze pod Piotrem, Łukasz pisze wiele materiału o Maryi. Więc podejrzewam, że Łukasz miał bardzo bliską, intymną relację z Maryją, jeśli chodzi o wywiady z nią na temat historii Jezusa Chrystusa. Więc nigdzie indziej nie znajdziesz dużo historii Maryi w Księdze Łukasza, tylko w Księdze Łukasza. Więc po prostu chcę przeczytać niektóre z tych wersetów i wyciągnąć, abyś mógł podjąć kwestię Maryi w historii Jezusa. Łukasz 1:29 „Maria zmieszana się bardzo na jego słowa”. Anioł przychodzi do Maryi, a Maryja jest bardzo zmieszana jego słowami „i zastanawia się, co to może być za pozdrowienie”, nawiasem mówiąc, możesz porównać to z tym, co już czytali u Marka i Mateusza. Anioł przychodzi i rozmawia z kim u Mateusza? Anioł przychodzi i rozmawia z Józefem, ponieważ Józef zmaga się z rozwodem z Maryją, ponieważ jest w ciąży, wie, że to nie on, więc mówi: „Wow, co się tu dzieje?” Więc myśli o rozwodzie z Maryją w tajemnicy. Anioł przychodzi do Józefa w Ewangelii Mateusza, rozdział 1. Tutaj w Ewangelii Łukasza 1:29 widzisz, że Maryja jest „bardzo zmieszana Jego słowami

(słowami anioła) i zastanawiała się, co to za pozdrowienie”. Łukasz przedstawia Ci stronę Maryi. W Ewangelii Łukasza 2:19 pasterze przychodzą na narodziny Jezusa. A tak przy okazji, czy w Ewangelii Mateusza byli pasterze przychodzący na narodziny Jezusa? Dlaczego myślisz, że pasterze przybywają? Czy kiedykolwiek widziałeś jedną z tych szopek bożonarodzeniowych, w szopce bożonarodzeniowej masz mędrców po jednej stronie, pasterzy po drugiej z Dzieciątkiem Jezus i zwierzętami, a Maryję i Józefa pośrodku, prawda? Więc masz pasterzy i mędrców, małego Jezusa w żłobie ze zwierzętami. Tak naprawdę, prawda jest taka, że mędrcy przyszli do Heroda, mówiąc: „Gdzie jest ten, który się narodził jako król Żydów?” To było jakieś dwa lata później. Więc to, co masz, to to, że z Herodem masz mędrców, którzy przyszli prawdopodobnie dwa lata później. Więc pasterze dawno odeszli. Aniołowie przyszli i powiedzieli: „Udajcie się dziś do miasta Betlejem, król się narodził”. Potem narodził się Jezus, a potem w Betlejem w Judei aniołowie zstąpili z „hosanna” lub czymś takim i aniołowie mówili „Chwalcie Boga na wysokościach” coś w tym stylu. Łukasz następnie zapisuje pasterzy. Pasterze byli tam, prawdopodobnie zaraz po, w okolicach narodzin Chrystusa, zaraz z pól Betlejem. Łukasz to podchwytuje i prawdopodobnie chodzi o Marię i zauważ, że mówi dalej po przybyciu pasterzy do narodzenia Jezusa podchwyczonego w Łukaszu, którego nie podchwyciono nigdzie indziej, „Maryja zachowywała wszystkie te rzeczy i rozważała je w swoim sercu”. Co to ci mówi? Co dzieje się w Maryi? Teraz, kto by pomyślał, że Łukasz wiedziałby to, gdyby przeprowadził wywiad z Maryją. Więc to znowu druga rzecz, ona zachowywała wszystkie te rzeczy w swoim sercu i mówi nam to o wnętrzu Maryi.

Oto kolejna: błogosławieństwo Symeona nad Jezusem w świątyni. Więc Symeonie, pamiętasz, to jest rozdział 2, werset 33. Symeon to ten starzec, a starzec podnosi Dzieciątko Jezus, a potem czekał na pocieszenie Izraela. Bóg

mówi: „Symeonie, nie umrzesz, dopóki nie ujrzysz namaszczonego przez Boga. Symeonie, jesteś mężczyzną, zobaczysz Jezusa, zobaczysz syna Dawida. Zobaczysz Mesjasza, którego wszyscy mają nadzieję zobaczyć, zanim umrzesz, Symeonie”. To wspaniała historia o tym, jak ten starzec podnosi Dzieciątka Jezus i błogosławi je w świątyni. Mówi, co jest w porządku, więc masz Symeona, tego starca czekającego na przyjście Mesjasza, a Bóg mówi: „ujrzysz to”. Więc co się stało, gdy Józef i Maria przynieśli dziecko do świątyni i jest napisane: „ojciec i matka dziecka dziwili się temu, co o nim mówiono”. Więc nawet jako dziecko Symeon je podnosi, a Maria i Józef widzą Symeona i widzą te cudowne rzeczy powiedziane o ich dziecku Jezusie. Mówi się: „ojciec i matka dziecka dziwili się temu, co o nim mówiono”. Kto by to wiedział — Józef wydaje się być martwy wcześniej, nie czytamy wiele o Józefie, ojcu Jezusa. Po opowieści o narodzinach wydaje się, że dawno go nie ma, ale tutaj wydaje się, że mamy ojca i matkę zdumionych tym, co zostało powiedziane. To rozdział 2, werset 33. I ostatnia rzecz z tym tematem, rozdział 2, werset 51. Mówi, „potem poszedł z nimi do Nazaretu i był im posłuszny”. Więc poszli do Nazaretu, był im posłuszny, ale „Jego matka chowała wszystkie te rzeczy w swym sercu, a Jezus wzrastał w mądrości, w latach i w łasce u Boga i u ludzi”. „Jezus wzrastał w mądrości, w latach i w łasce u Boga i u ludzi”. Kto by wiedział o tym, co działo się na początku w Nazarecie? Matka Jezusa. Był im posłuszny. Jego matka chowała wszystkie te rzeczy w swoim sercu, trochę przypomina mi to moją własną żonę i jej dzieci, może wrócić i opowiedzieć wszystkie te historie o niemowlętach, o tym, jak ten i tamten był karmiony i o wczesnych latach naszych dzieci. Moja żona opowiada te historie i chowa je w swoim sercu. To naprawdę wspaniałe chwile w naszej rodzinie, gdy nasze dzieci są małe. Teraz są stare i wszystko jest inne. Tak czy inaczej, to jest to, co matka pamiętałaby ze wszystkich tych wczesnych historii, więc dostajesz rozdziały 1 i 2 Ewangelii Łukasza, jedyne miejsce w Biblii, w którym znajdują

się te wczesne historie o Jezusie. Wydaje się, że Łukasz, jak sądzę, a także inni, przeprowadził wywiad z Maryją i przedstawia Ci historię Maryi.

### **N. Kiedy powstała Ewangelia Łukasza? [46:21-51:33]**

Podczas gdy Paweł był dwa lata w więzieniu w Jerozolimie, a następnie w Cezarei, Łukasz najwyraźniej przeprowadzał wywiady z ludźmi takimi jak Maria. Więc ewangelia Marii, historie Marii, większość ludzi powiedziałyby, że przed 65 r. n.e.

Paweł wciąż czekał na swoje pierwsze uwięzienie. Powiedzieliśmy, że wyjdzie na wolność na chwilę, a potem wróci na swoje drugie uwięzienie, to prawdopodobnie 2 Tymoteusza 4. Tym razem ma nadzieję, że wyjdzie, jest to możliwe, więc sugerujemy, że Dzieje Apostolskie zostały napisane, aby wyciągnąć Pawła z więzienia, więc pisze do najznakomitszego Teofila, zaczynając od Księgi Łukasza i kontynuując Dzieje Apostolskie, aby Teofil mógł wejść i pomóc Pawłowi w jego sprawie i wyciągnąć go z więzienia. Dlatego musi to być wcześnie, ponieważ Paweł umrze około 68 r. n.e. Musi więc być wystarczająco dużo czasu, aby uzyskać wolny czas, aby wrócić do więzienia i zostać ponownie osądzonym, a następnie skazanym na śmierć. Piotr zostanie ukrzyżowany głową w dół, jak powiedzieliśmy Piotr powiedział, że nie jest godzien umrzeć jak Jezus, więc został ukrzyżowany głową w dół, dość brutalnie. Pamiętaj, że Piotr zaparł się Chrystusa. Piotr sam umarł na ukrzyżowaniu. Piotr był Żydem, więc mogliby go ukrzyżować, bardzo bolesną śmiercią. Z drugiej strony wiemy, że Paweł był obywatelem rzymskim, ponieważ urodził się w Tarsie, niżej we wschodniej Turcji. Był obywatelem rzymskim. Dlatego nie mogli go ukrzyżować, musieli go ściąć. Więc Paweł zostałby ścięty jako obywatel rzymski.

No cóż, co jest tu ciekawego, kiedy ta księga została napisana? Mamy to stwierdzenie w księdze Łukasza, w którym wspomniano, że świątynia

zostanie zniszczona i pozwólcie mi przeczytać trochę tego, jeśli mogę, od rozdziału 21 do wersetu 20. To jest, myślę, że jest to w dyskursie, o którym mówią, o końcu wieku, mówi: „gdy ujrzycie Jerozolimę”. To jest rozdział 21, werset 20. „Gdy ujrzycie Jerozolimę otoczoną przez wojska, poznacie, że jej spustoszenie jest bliskie”. Więc tutaj macie spustoszenie Jerozolimy. Kiedy nastąpiło spustoszenie Jerozolimy? Tytus przychodzi w 70 r. n.e., to ważna data dla nas. Druga świątynia, bunt Żydów i 70 r. n.e. Tytus przychodzi, niszczy Jerozolimę i niszczy świątynię, zrzuca każdy kamień świątyni. Mamy te skały w Get Lost in Jerusalem, możesz przejść do wykopalisk na południowej ścianie, możesz spojrzeć na skały, te same skały, które były z drugiej świątyni, które zostały zburzone. „Gdy ujrzycie Jerozolimę otoczoną przez wojska, poznacie, że spustoszenie jest bliskie”. Wtedy niech ci, którzy są w Judei, uciekają w góry, ci w mieście niech wyjdą. Ci na wsi niech nie wchodzą do miasta [miasta Jerozolimy], bo to jest czas kary i wypełnienia wszystkiego, co zostało napisane. Jakże straszne będą w owych dniach dla kobiet brzemiennych i karmiących matek. Będzie wielki ucisk w kraju. Gniew przeciwko jego mieszkańcom padną od miecza i zostaną uprowadzeni do niewoli przez wszystkie narody. Jerozolima będzie deptana przez wszystkie pogan, aż się wypełnią czasy pogan”. I tak więc masz ten rodzaj apokaliptycznego opisu Jerozolimy i zniszczenia Jerozolimy, które miałyby miejsce w 70 r. n.e., krytycy, którzy nie mogli zaakceptować Jezusa prorokującego cokolwiek, twierdząc, że proroctwo musi być po wydarzeniu, o którym mówiliśmy wcześniej, *vaticinium post eventum*. Oznacza to zasadniczo, że krytycy nie mogą zaakceptować, że Jezus zna przyszłość, krytycy nie mogą zaakceptować dwóch rzeczy: cudów; Jezus nie może czynić cudów, ponieważ cuda się nie zdarzają, wszystko jest naturalne, nauka wyjaśnia wszystko, nie może być takich rzeczy jak cuda. Więc cudów trzeba się pozbyć. Mówię teraz o modernizmie, XIX / XX wieku. Teraz jesteśmy w postmodernie, więc cuda

powróciły. Więc w XX wieku nie było cudów i nie można było prorokować rzeczy z wyprzedzeniem. Więc muszą datować Księgę Łukasza na po 70 r. n.e., mówiąc: „Łukasz patrzy wstecz na zniszczenie Jerozolimy, a nie Jezus na to czeka. Więc nie zgodzilibyśmy się z tym stwierdzeniem: „Nie, nie, w 70 r. n.e. Paweł nie żyje, dawno odszedł, nie dość, że jest w więzieniu za pierwszym razem, kiedy otrzymuje ten okres wolności, to jest w więzieniu za drugim razem i zostaje zabity w 68 r. n.e. Paweł nie żyje od dwóch lat, więc jest za późno, nie napiszesz do najwspanialszego Teofila i nie powiesz: „Hej, Paweł nie żyje, co zamierzasz zrobić, żeby go pochować po dwóch latach śmierci?”. Tak czy inaczej, ten argument nie działa. Księga Łukasza oczywiście pojawia się po Marku. Więc to znowu cofnęłoby Marka do czasów sprzed 70 r. n.e.

## **O. Osadzone w rzymskich ramach czasowych [51:33-54:14]**

**F: Połącz OQ; 51:33-62:06 koniec; Duch Święty w Ewangelii**

### **Łukasza**

To ciekawe, że w Ewangelii Łukasza jest on umieszczony w rzymskich ramach czasowych. Łukasz umieszcza księgę w rzymskich ramach czasowych, kiedy mówi to w Ewangelii Łukasza 2:1: „W owym czasie Cezar August wydał dekret, żeby przeprowadzić spis ludności całego świata rzymskiego”. Zauważ, że identyfikuje Cezara Augusta, co jest dla nas bardzo pomocne. Znamy Cezarów, więc kiedy mówi Cezar August, widzisz, że umieszcza życie Chrystusa w szerszym temacie Rzymu, Cezar August „to był pierwszy spis ludności, który miał się odbyć, gdy Kwiryniusz był namiestnikiem Syrii”. Więc teraz mamy tego Kwiryniusza, który jest namiestnikiem Syrii, mamy dwie rzeczy Cezara Augusta i Kwiryniusza do opracowania od rozdziału 2 werset 1. Rozdział 3 werset 1 otrzymujemy podobną rzecz „w 15 roku Tyberiusza Cezara”. To naprawdę pomocne „W 15. roku Tyberiusza Cezara. „Znamy rzymską historię Cezara. 15. rok Tyberiusza Cezara , możemy to

zidentyfikować. Kiedy Pontus Piłat był namiestnikiem Judei, znamy zewnętrzne źródła o tym, że Pontus Piłat był nad Judeą, Pontus Piłat był tym, który był tam i umył ręce, gdy Jezus został skazany na śmierć. Herod Antypas tetrarcha Galilei i jego brat Filip tetrarcha Perei i Trakanit podczas arcykapłaństwa Annasz i Kajfasz, więc mamy listę Cezarów, Pontus Piłat jest namiestnikiem, Herod Antypas mamy tych facetów Filipa, a także dwóch arcykapłanów, Annasza i Kajfasza, więc mamy wszystkich tych ludzi, których możemy historycznie powiązać z Księgą Łukasza. Łukasz jest dobrym historykiem i pozostawia nam ślad, abyśmy mogli odkryć wszystkie te powiązania ze światem zewnętrznym. Pomaga nam to zatem zlokalizować Jezusa w kontekście Tyberiusza Cezara, Pontusa Piłata, Kajfasza i Filipa itd. Łukasz jest naprawdę pomocny. Łukasz jest historykiem, najwspanialszym Teofilem, wspólnotą lub pomocą w sprawie Pawła. Jeśli przyjmiemy, że Teofil jest „miłośnikiem Boga”, to jest to szerokie stwierdzenie, że Łukasz pisze do każdego, kto jest miłośnikiem Boga w szerokiej społeczności. Nie sądzę, żeby to było prawdopodobnie słuszne. Najprawdopodobniej myślę, że pisze do najwspanialszego Teofila, aby pomóc sprawie Pawła około 65 r. n.e., zanim Paweł pójdzie na proces, aby uwolnić Pawła z więzienia w Rzymie.

### **P. Duch Święty w Ewangelii Łukasza – Jana Chrzciciela [54:14-57:01]**

Teraz chcę przejść, przejdziemy do cech charakterystycznych księgi Łukasza i chcę omówić jedną z dzisiejszych cech charakterystycznych i użyję ponownie tego głupiego akrostychu i przepraszam, ale tak właśnie pamiętam rzeczy: HCDSPPP. Więc jeśli ktoś pracuje dla spss, to jest to program statystyczny dla nauk społecznych, w pewnym sensie zapamiętaj spss. HHCD i to jest SPPPP, to są cechy charakterystyczne księgi Łukasza. To jest więc w pewnym sensie akrostychy. Przeanalizujmy to. Łukasz wydaje się być autorem Ducha Świętego w Nowym Testamencie. Wspomina wiele o Duchu



Świętym. Gdy tylko powiem Dzieje Apostolskie, gdy tylko powiem Dzieje Apostolskie rozdział 2, wielu studentów tutaj. Charyzmatyczny zielonoświątkowiec, mówisz Dzieje Apostolskie rozdział 2 to przyjscie Ducha, mówienie językami, wszystko to z Dziejami Apostolskimi rozdział 2. Jest nawet grupa muzyczna o nazwie Dzieje Apostolskie rozdział 2. Więc to wszystko Łukasza. Duch Święty zstępuje po wstąpieniu Chrystusa do nieba, wniebowstąpienie po zmartwychwstaniu. Wskrzesza z martwych, wniebowstąpienie, powraca do nieba, aby zasiąść po prawicy Ojca. Gdy wstępuje, Chrystus wstępuje, a Duch Święty zstępuje, to jest w Pięćdziesiątnicy, a całe doświadczenie Pięćdziesiątnicy jest w Dziejach Apostolskich 2.

Wróćmy do Ewangelii Łukasza. Łukasz napisze o zstąpieniu Ducha Świętego w Dziejach Apostolskich 2, ale co z tym, co było przedtem. Mamy tu kilka interesujących rzeczy, Łukasz opowiada o zstąpieniu Ducha Świętego na kluczowe postacie w Ewangelii Łukasza. Mamy Ducha Świętego, na przykład Jana Chrzciciela. To jest Łukasz 1:15 dotyczący Jana Chrzciciela „albowiem będzie on wielki w oczach Pana, wina ani napoju fermentowanego nie będzie pił, lecz zostanie napełniony Duchem Świętym. Innymi słowy, nie będzie napełniony winem, zostanie napełniony Duchem Świętym. Teraz jest interesujące, że rozumiesz, że nie będzie pił wina ani napoju fermentowanego, wydaje się, że Jan Chrzciciel może być nazirejczykiem. Czy pamiętasz Liczby 6. Liczby mówią o nazirejczyku. Więc Jan Chrzciciel, nie będzie dla niego wina i zostanie napełniony, zamiast być napełnionym winem, będzie napełniony Duchem Świętym od urodzenia, to jest Jan Chrzciciel napełniony Duchem Świętym. To całkiem niezłe.

**P. Duch Święty w Ewangelii Łukasza — Zachariasz, Maria, Symeon i Jezus [57:01-62:06]**

Teraz , jeśli przejdiesz do innego, Zachariasza, to jest ojciec Jana Chrzciciela, jego ojcem był Zachariasz, a jego matką Elżbieta. Mówi się, że jego ojciec Zachariasz został napełniony Duchem Świętym i prorokował. Oto więc Zachariasz, najwyraźniej jest kapłanem jakiegoś rodzaju. Jest napełniony Duchem Świętym i prorokował, chwala Panu, Bogu Izraela, ponieważ przyszedł i odkupił swój lud . Więc jest prorokowany przez Ducha Świętego, to jest prorokowanie. To Duch Święty inspiruje ludzi. A tak przy okazji, pozwólcie mi wrócić i przypomnieć sobie, że właśnie mówiliśmy o Łukaszu, który robił badania historyczne, czy to oznacza, że proces inspiracji może obejmować prowadzenie badań historycznych? Odpowiedź brzmi „tak”, to jest „inspiracja”. Kiedy byłem młodszy, myślałem, że to Duch Święty zstępuje i szepcze komuś do ucha: „Na początku Bóg stworzył niebo i ziemię” lub „Na początku było Słowo, a Słowo było u Boga i Bogiem było Słowo”. Autor był jak skryba, teoria dyktanda, gdzie Duch dyktuje mu do ucha. Nie, Łukasz zajmuje się badaniami historycznymi i to jest częścią procesu inspiracji. Zachariasz prorokuje tutaj, a potem rozdział 1, werset 35, zgadnij, kto, skoro to jest ewangelia Marii, i co wiemy o Marii? „Jak to się stanie?” Maryja zapytała anioła: „Ponieważ jestem dziewicą”. Anioł odpowiedział: „Duch Święty zstąpi na ciebie i moc Najwyższego osłoni cię, dlatego święte, które się narodzi, będzie nazwane synem Bożym. Duch Święty, Maryjo, „zstąpi na ciebie”. Więc Maryja ma teraz Ducha Świętego, który zstępuje na nią i to wyjaśnia narodzenie Chrystusa, ponieważ jest dziewicą. Maryjo, „Duch Święty zstąpi na ciebie”. Symeon, pamiętaj mojego kumpla, starego człowieka, który czekał tam na pocieszenie Izraela, a Duch Święty był na nim. Teraz, to jest przed Dziejami Apostolskimi 2, to jest, kiedy narodził się Jezus, Duch Święty zstąpił na niego i zostało mu objawione przez Ducha Świętego, że nie umrze, dopóki nie ujrzy Chrystusa Pańskiego. Teraz Symeon mówi: „Teraz odejdz” *Nunc dimittis* „Teraz pozwól odejść słudze twojemu, bo widziałem Chrystusa

Pańskiego”. Teraz pozwól mi wrócić do domu. To piękne stwierdzenie Symeona. Duch Święty zstąpił na niego i powiedział mu te rzeczy wcześniej.

Więc Duch Święty tam i wtedy oczywiście nie moglibyśmy ukończyć tej sekcji bez Jezusa. Jaki jest związek Jezusa i Ducha Świętego? W innych ewangeliach nie jest to tak często omawiane, ale mówi rozdział 4 werset 1 „Jezus, pełen Ducha Świętego, powrócił znad Jordanu i został wyprowadzony przez Ducha na pustynię, gdzie przez 40 dni był kuszony przez diabła. Nic nie jadł w owych dniach, a pod koniec ich odczuł głód”. Więc to był rozdział 4 Ewangelii Łukasza, kiedy Jezus wracał ze swojego chrztu. Jezus jest pełen Ducha. Wraca znad rzeki Jordan i wychodzi na pustynię, aby być kuszonym przez szatana pełnego Ducha Świętego. Więc sam Jezus jest pełen Ducha Świętego, więc Łukasz, wtedy umieściliśmy tam Dzieje Apostolskie 2. Dzieje Apostolskie 2 to niesamowity fragment o zstąpieniu Ducha Świętego w dniu Pięćdziesiątnicy i Dzieje Apostolskie 2. Więc Łukasz podejmuje temat Ducha Świętego.

Myślę, że właściwie możemy już zakończyć. Następnym razem będę chciał porozmawiać o Chrystusie jako człowieku, Łukasz mówi o Chrystusie jako o doskonałym człowieku. Więc omówimy ludzką stronę Chrystusa. Teraz chcę to zbadać, ponieważ myślę, że jako chrześcijanie widzimy Chrystusa jako Boga, możemy stracić jego człowieczeństwo, jak wspomnieliśmy wcześniej. Pamiętajcie, że Chrystus rozgniewał się w Ewangelii Marka, w pewnym sensie tracimy fakt, że Chrystus mógł się rozgniewać, rozczarowany, że Chrystus cierpiał, otrzymujemy jego cierpienie. Chcemy zbadać człowieczeństwo Chrystusa następnym razem, ale zakończmy Symeonem mówiącym przez Ducha Świętego i mówi: „Teraz widziałem Chrystusa”. Mówi: „Teraz mogę odejść”. Więc *Nunc Dimittis* oznacza „teraz odejść” i myślę, że to odpowiedni sposób na zakończenie tego segmentu. Teraz możemy powiedzieć „teraz odejść”, więc odejdzmy i spróbujemy dokończyć Ewangelię Łukasza

następnym razem. Dziękuję za to, że byliście z nami.

Transkrypcja: Alex Carnes

Redakcja: Ben Bowden

Wstępna redakcja: Ted Hildebrandt